

**№ 97 ЖАЛПЫ ОРТО БИЛИМ БЕРҮҮ
МЕКТЕБИНИН БИЛИМ БЕРҮҮНҮ
БАШКАРУУ МЕКЕМЕСИ РБББ, ИЧКИ
ИШТЕР БӨЛҮМҮН КЫЗМАТКЕРЛЕРИ
МЕНЕН БИРГЕЛИКТЕ ЖАШЫ ЖЕТЕ
ЭЛЕК ӨСПҮРҮМДӨР МЕНЕН УКУК
БУЗУУЛАРДЫ ЖАНА
КЫЛМЫШТУУЛУКТУ АЛДЫН АЛУУ
ИШ АРАКЕТТЕРДИ ЖҮРГҮЗҮҮНҮН
ЖОБОСУ**

КАРАЛДЫ

Педагогикалык кеңештин

№ 1-тобону

« 9 » ноябрь 2022 -ж.

БЕКТЕМ

№97 жалпы орто билим берүү
мектебинин директору

З.Э. Жэентева

« 9 » ноябрь 2022 -ж.

№ 97 жалпы орто билим берүү мектебинин билим берүүнү башкаруу мекемеси РБББ, ички иштер бөлүмүн кызматкерлери менен биргеликте жашы жете элек өспүрүмдөр менен укук бузууларды жана кылмыштуулукту алдын алуу иш аракеттерди жүргүзүүнүн

ЖОБОСУ

I. Билим берүүнү башкаруу мекемеси жана жалпы орто билим берүү мектеби:

1.1. Ички иштер бөлүмүнө токтоосуз кабар берет:

- Жашы жете элек өспүрүмдөргө ата-энеси (же ордун басуучу), же башка жашы жете элек өспүрүмдөр ж.б. зордук – зомбулук көрсөтүп же аларды башка мыйзамга туура келбеген жагдайларга түртүп жаткандыгын байкаса.
 - Мектепте же анын айланасында өспүрүмдөр жана башка жарандар тарабынан тартип жана мыйзам бузуулар болгон учурларда.
 - Сабакты себепсиз көп калтырып же системалуу сабактан качкан учур байкалса.
2. Мектептеги сабактан себепсиз көп калган, турмуштун катаал сыноосуна кабылган окуучулардын учетун алуу.
3. Билим берүүнү башкаруу мекемесинде, мектепте өспүрүмдөрдүн окуусуна, тартибине көзөмөл кылып, профилактикалык иштерди жүргүзүүгө жооптуу адам дайындалат
4. Өспүрүмдөр арасында кылмыштуулукту болтурбоо үчүн ички иштер органдарынын кызматкерлери менен системалуу кызматташ болушат
5. "Тобокел тобундагы" окуучуларга, класс жетекчиси, предметтик мугалимдер менен бирдикте кошумча сабактарды уюштуруу.

II. Ички иштер органы:

6. Билим берүү башкармалыгына жана мектепке токтоосуз кабарлайт:

- Мектептен жана башка билим берүү мекемелеринен уруксаатсыз кетип калган өспүрүмдөрдү кармаганда.
- Сабактан себепсиз калган окуучуларды аныктаганда.
- Окуучулар кылмыш жана тартип бузууларды жасаган учурда.
- Ата-энесиз же алардын ордун басуучу адам жок болуп калганын билгенде.
- Баланын өмүрүнө жана ден-соолугуна коркунуч туулгандыгы байкалганда.

7. Билим берүү башкармалыгына жана мектептерге жардам көрсөтөт, биргеликте иш алып барат:

- Сабакты себепсиз көп калтырган окуучунун жашаган жерин аныктап табууга, себептерин аныктоого.
- Үйүнөн, мектептен, сабактан качып кеткен окуучуларды таап келип берүүгө.

8. Билим берүү башкармалыгы жана мектеп менен биргеликте өспүрүмдөр арасында укук бузууну кылмыштылуукту алдына алуу боюнча иштерди жүргүзүүгө.

Ал пландарда төмөнкү иш - чаралар камтылат:

- Мектеп ичинде жана андан сырткары жерлерде тартип бузуу фактыларын болтурбоо жана андай учурлар байкалганда биргелешип чара көрүү.
- Тартип бузнуу алдын алууга багытталган программаларды, эрежелерди иштеп биргелешип иштеп чыгуу.
- Жашы жете элек өспүрүмдөр үчүн ички иштер органынын кызматкерлери тарабынан укуктук пропагандалоо ишин жүргүзүү ата-энелер менен байланыш түзүү.
- Кризистик үй –бүлөлөрдү аныктоо жана аларга жардам көрсөтүүнүн жолдорун табуу.
- Өспүрүмдөрдүн арасында БИИнин инспекторлорунун лекцияларын уюштуруу.
- Каникул учурунда жашы жете элек өспүрүмдөрдүн эс алуусун уюштуруу.
- Мектептин айланасын , ичин антитеррордук коркунучтан коргоо.

9. Ички иштер кызматкерлери менен мектептин биргелешкен иш-аракетине РОВД жана РБББ көзөмөл жүргүзөт.

II. Жашы жете элек өспүрүмдөр үчүн жекече жана жалпы укук бузууну жана кылмыштуулукту алдына алуу боюнча иштерди уюштуруу

Тартип бузууларды алдын алуу - бул тартип жана мыйзам бузуунун алдын алууга багытталган идеялогиялык, тарбиялык багыттагы иш аракеттердин системасы.

Жалпы укук бузууну алдына алуу –кылмыштуулуктун шартын жана себебин жок кылууга багытталган.

Эгерде адам законго сыйбаган иштерди жасаган болсо анда бул мүнөзүнө жараша тартип бузуу же кылмыштуулук болуп саналат.

Бул адамдардын мыйзамды жакшы билбегенинен же жөн эле билгиси келбегендигинен келип чыгат.

Ошондуктан өспүрүмдөр жана алардын ата- энелеринин арасында мыйзамды түшүндүрүп, алдын -алуу , пропагандалык иштерди жүргүзүү багытында иш – чаралар өткөрүлөт.

Ошондой болсо да айрым адамдар андай иштерге катышпай калуудан же катышса да каалабагандыгынан мыйзамды билбей, тартип бузган учурлар кездешет. Алар башкалардын оюн сыйлабай, өзүм билемдикке салып, негативдүү жүрүш- турушу менен

айырмаланып турушат. Андай учурда алар менен жекече түшүндүрүү иштерин жүргүзүүгө туура келет.

Жекече укук бузуунун алдын алуу тартип бузууга ниеттенген адамдарды, өспүрүмдөрдү аныктоо жана ага өз убагында алдын алуу жардам көрсөтүү болуп саналат.

Аларды аныктоо алдын алуу жүргүзүүгө жооптуу адамдарга жүктөлөт (мугалим, соц. педагог, кл.жет милиция ж.б.)

Милиция кызматкерлеринин милдети - дайыма мектеп менен байланышта болуп тартип бузууга жакын өспүрүмдөрдү аныктап жана ага көзөмөл кылы туруу кирет.

Тарбиялоочу аракеттер- андай көз караштагы адамдарды мыйзамды сыйлай турган жаран болууга багыттоо болуп саналат. Бул багытта мектеп, ата-эне, коомчулук, милиция кызматкерлери биргеликте иш алып баруулары керек.

Бул иш аракеттердин максаты – ал адамдарда жаман адаттарын жоюуга жана жакшы сапаттарга ээ болуусуна багытталат.

Жекече алдын алуу иштерди жүргүзүүнүн жакшы жетишкендиктери бир канча уюштуруучулук жана методикалык иштерден көз каранды:

Максаттуулук- бул аткарыла турган профилвактикалык иштердин так аныкталган мерчеми, иш- аракеттердин системасы.

Системалуулук – бул ошол максатка жетүү үчүн талыкпастан үзгүлтүксүз аракеттенүү.

Өспүрүмдүн же адамдын жеке өзгөчөлүктөрүн эске алуу- ар бир адамдын мүнөзүнө, курчаган чөйрөсүнө жараша аракеттерди жасоо.

Ушул методикалык иш- аракеттерди бирге алып кеткенде гана жакшы жыйынтык чыгышы мүмкүн.

Укук бузууну алдын алуу иштердин методикалары:

- **Ынандыруу** - учеттогу өспүрүм менен жакшы тил табышып, аны ишендирүү.
- **Сыйлоо-** аны жакшы жакка багыттоо үчүн арзыбаган иши үчүн болсо да мактап , сыйлоо кээде абдан жакшы натыйжа берет
- **Жеке үлгү** – адамдын сөзүнөн көрө , анын жүргөн турганы, адамгерчилик мамилеси, жасаган иши абдан жакшы таасир берет.
- **Көндүрүү-** бул ыкмалар иштебеген кезде көндүрүү ыкмасы пайдаланылат.